

Overskuddsflytting ved bruk av internprismanipulasjon blant flernasjonale selskaper i Norge

av Kjetil Sivertsen og Ola Sjøtrø, master i Finansiell Økonomi ved Norges Handelshøyskole, våren 2015

I de siste årene har det vært et økende fokus på de skattetilpasningene flernasjonale selskaper gjør. Vi har fokusert på skattetilpasninger gjennom manipulering av internprisene og undersøkt om dette forekommer blant flernasjonale selskaper som opererer i Norge. Våre funn tyder på at internprismanipulasjon forekommer i Norge og at det først og fremst er utenlandske flernasjonale selskaper som flytter overskudd ut av Norge.

I de senere årene har det blitt avdekket at noen av verdens største selskaper betaler minimalt med skatt på selskapsinntekter. Blant annet er det vist at Google har betalt så lite som 2,4 prosent på utenlands profitt, og at over 50 prosent av totalt overskudd fra amerikanske flernasjonale selskaper havner i skatteparadis. Flernasjonale selskaper sparer skatt både gjennom å sette fordelaktige internpriser og gjennom gjeldsskifting, der formålet ved begge metoder er at mest mulig av skattbar inntekt skal falle i et lavskatteland. Disse skattetilpasningene har ført til stor bekymring blant mange lands myndigheter.

Vi har undersøkt om internprismanipulasjon forekommer i Norge ved å benytte data fra 2008 til 2012 for å sammenligne lønnsomheten til flernasjonale og nasjonale selskaper. Vi så dermed ikke på internprisene direkte og derfor kalles dette for en indirekte metode. Etter kontroll for en rekke forhold som kan påvirke lønnsomheten finner vi at flernasjonale selskaper har omtrent 1 prosent lavere profitabilitet enn nasjonale selskaper. Dette indikerer at flernasjonale selskaper flytter overskudd ut av Norge. Vi skiller også mellom norske og utenlandske flernasjonale selskaper for å undersøke om en av gruppene tenderer til å være mer aktiv i graden av overskuddsflytting gjennom internprismanipulasjon. Våre resultater gir indikasjoner på at det er de utenlandske flernasjonale selskapene som opererer i Norge som er mest aktive i å flytte overskudd ut av Norge, da vi får en negativ koeffisient for disse på 1,71 prosent. For de norske flernasjonale selskapene får vi derimot tegn på at overskudd flyttes inn til landet. En av årsakene til dette kan være at lokale selskaper ikke ønsker å flytte frie midler vekk fra hovedkontoret.

For å ytterligere undersøke graden av internprismanipulasjon i Norge, og hva som kjennetegner selskaper som gjennomfører dette, benyttet vi data fra skjemaet «Kontrollerte transaksjoner og mellomværender» som gir mer detaljert informasjon om de interne transaksjonene til oppgavepliktige selskaper. Blant annet undersøkte vi om flernasjonale selskaper med interne transaksjoner til utenlandske filialer har lavere lønnsomhet enn flernasjonale selskaper som ikke oppgir interne transaksjoner med utlandet. Vi fant at førstnevnte gruppe har omtrent 5 prosent lavere lønnsomhet enn kontrollgruppen, noe som er en klar indikasjon på at flernasjonale selskaper med interne transaksjoner til utlandet benytter seg av muligheten til å flytte overskudd ut av landet.

Vi gjennomførte videre flere analyser der vi sjekket om flernasjonale selskaper med over 50 prosent internandel av en bestemt type har lavere profittmargin enn de som har en internandel under 50 prosent. Vi fant blant annet at flernasjonale selskaper med internandel over 50 prosent innenfor kostnadsgruppene «Kostnader til varekjøp» og «Kostnader til sentralisert tjenesteyting» har betydelig lavere lønnsomhet enn flernasjonale selskaper med internandel under 50 prosent. Vi gjennomførte også tilsvarende analyse for balanseposten langsiktig gjeld. Vi fikk også her en betydelig negativ koeffisient, noe som kan indikere at gjeldsskifting gjennom intern gjeld benyttes for å flytte overskudd ut av Norge. Resultatene våre tyder dermed på at begge hovedmetoder for overskuddsflytting benyttes av flernasjonale selskaper som opererer i Norge.

Totalt sett tyder resultatene våre på at utenlandskeide flernasjonale selskaper i Norge flytter overskudd ut av landet gjennom internprismanipulasjon, men i mindre grad enn tidligere forskning har påvist. Dette kan skyldes en preventiv effekt av det økte fokuset på temaet de siste årene. Det kan også skyldes svakheter ved analysene våre. Blant annet er stort sett resultatene vi rapporterer før kontroll for faste effekter, noe som vil si at vi ikke kan være sikre på at de ikke påvirkes av forhold som både korrelerer med det å være flernasjonal eller ikke, og påvirker lønnsomheten til selskapene. Etter kontroll for faste effekter fikk vi få signifikante resultater, og vi opplevde flere ganger at koeffisientene hadde motsatt fortegn i forhold til koeffisientene fra OLS-regresjonen.